

Foto Kjell Samuelsson

STORA KYRKANS 100-ÅRSJUBILEUM

Carin Rundberg f. Adelswärd 1987

När stora Kyrkan hade sitt 100-årsjubileum 1985 firades detta med en stor sammankomst. Till den var Carin Rundberg, född Adelswärd och altartavlans konstnär, naturligtvis inbjuden.

I vimlet och minglet kunde Carin då höra följande; "Det sägs att ho som måla altartavlans ska va här. Kan det va sant? Hon måste ju var en bra bit över hundra i såfall. Ingen Adelswärd har väl blive så gammal?"

Carin föddes i april 1903 hemma i Villan i Åtvidaberg, där familjen Adelswärd då bodde. Hon var dotter nummer två i en skara som kom att bestå av fyra döttrar och två söner.

Theodor Adelswärd var hennes far och Louise Adelswärd född Douglas var hennes mor. Carin, som egentligen hette Catarina men aldrig kallades annat än Carin visade tidigt konstnärliga anlag, något som hennes far uppmuntrade.

Carin växte upp i Villan och gick sina första år i folkskolan i samhället. Senare kom hon att gå i skola i Stockholm och slutade skolgången med att gå i Queens college i London. På Queens College fanns det en duktig akvarellmålade teckninglärrarinna som utvecklade Carins talanger. När Carin kom hem kallades hon in till sin far och blev tillfrågad om vad hon ville utbilda sig till. Baron Theodor var en framlyst man som tyckte att alla hans barn skulle ha en bra utbildning och att de skulle göra något de verkligen ville. Carin svarade att hon ville bli konstnär.

Arton år gammal skickades Carin till Paris där hon under två års tid målade på atelje, därefter följde ett år på atelje i Munchen. Hemkommen från dessa tre år studerade hon i Stockholm hos Carl Wilhelmsson och Otte Sköld. 1926 reste Carin tillsammans med sin far i Europa och var en tid i Florens. Där tog hon starka intryck av Fra Angelico, hans motivval och hans sätt att göra en komposition.

När Carin som barn på söndagarna satt i den Adelswärdska bänken i Stora Kyrkan såg hon på de tomma, med grönt tyg fyllda, fälten i det vackra skurna ekramverket och drömde om att en dag få fylla ramverket med vackra bilder istället för grönt tyg. Säkert berättade hon livligt om sina visioner och hennes far lyssnade. Under den månadslånga vistelsen i Florens samtalande hennes far med henne om den tomma altartvån hemma i Åtvidaberg och uppmanade henne att måla en altartavla. När Carin och baron Theodor återkom till Åtvidaberg stod man i begrepp att påbörja en stor restaurering av kyrkan och det var lägligt att komma med ett förslag till altartavla. Carin var till att börja med tveksam, osäker på om hon skulle lyckas. Hennes far manade på och fick henne att börja skissa.

Carin 1928

Carin med sin far Theodor Adelswärd 1928

Nu började ett långt och mödosamt arbete som skulle komma att omfatta flera år. Motivvalet och sättet att måla skulle godkännas av byggnadsstyrelsen och domkapitlet, arkitekten som var ansvarig för restaureringen skulle också godkänna det hon föreslog. Under denna långa process hade man tagit sig för med att mörkbetsa och delvis förgylla ramverket. Ramverket såg inte längre ut som i hennes barndom, de ljusa visionerna antog nu en mörkare färgskala för att passa in. Huvudkompositionen bestod av de fyra evangelister stående i de smala sidofälten samt en bild av den heliga familjen i mitten. Carin ville ha människor från trakten som modeller, de skulle vara knappt igenkännliga, man skulle ana, tro sig se en likhet. För att uppnå detta använde hon sig av människor runt omkring.

Den första som fick stå modell var hennes yngste bror Gösta. Gösta var en trilig tonåring hemma på sommarlov för att få honom att stå modell fick hon lova att han skulle få läsa en bok hela tiden. Gösta fick symbolisera evangelisten Johannes.

Längst ut till vänster står ännu en läsande, slätrakad man. Han föreställer evangelisten Matteus. Modell till denna figur var familjens allt i allo, kusk och chafför Emil Ahlstedt. Emil Ahlstedt hade kommit till baron Teodor femton år gammal och han förblev på sin post intill pensionen.

Carin hade nu målat två slätrakade ansikten och sökte efter praktfulla skägg till de andra evangelisterna. Den gamle pensionerade ladugårdsförmannen Albin Ryd hade ett långt och yvigt skägg, just som hon hade tänkt sig. Carin gick ner till ladugården och fann Ryd i färd med att sopa. Just så som han stod och gick lutad mot sin kvast iklädd sin blåblus och med det långa skägget som nästan nådde till midjan, så ville hon måla honom. Ryd var inte så medgörlig, efter mycket lirande lovade han komma upp till Adelsnäs men det gick inte förrän på fredag eftermiddag. Fredagen kom och Carin väntade med kaffe och kakor i sin atelje. Ryd knackade på och steg in, nästan oigenkännlig! Han hade varit i Åtvidaberg hos barberaren tillika frisören Mahrs, han var klädd i sin svarta finkostym och vit skjorta. Carin blev både rörd och besviken. På målningen kan man se att Ryd fått tillbaka sitt långa skägg, dessutom blev det vitt.

Nästa modell var trädgårdsmästaren Ferdinand Månsson. Honom överrumplade Carin, bad honom släppa vad han hade för händer och komma med in, fler nyansade skägg ville hon inte ha på sitt samvete. Ferdinand Månsson fick låna sina drag till Josef.

Jungfru Maria skulle inte kunna kännas igen. Till hennes anlete lånade Carin drag från flera personer som till exempel systrarna, kusinerna och en särskilt älsklig flicka från Quistumstrakten. Jesusbarnet var den då späda kusinen Jacob Douglas.

Till evangelisten Lukas fann Carin att arrendatorn på Steffanstorp Jonas Petter Nilsson passade bra. Han hade inte rött skägg och rött hår men dragen, den spejande blicken och resningen är hans.

Till sist den lille gossen som vänder ryggen åt åskådaren och håller i sitt lamm. Modell till detta barn var Stig Andersson Hallingström. Den lilla gossen lekte med syskonbarnen i parken och fann sig snällt i att stå på knä i gräset korta stunder, antagligen för att han då fick hålla i det lilla lammet. Lammet var faktiskt tjudrat för att stå still.

Många skisser kom till, flera av dem finns fortfarande kvar. Carin arbetade träget mellan 1927 och 1929. När hennes far dog 1929 tappade hon under en tid arbetslusten och tron på sig själv. Med tiden tog hon sig ur sorgen och kände att hon skulle fullfölja det arbete hennes far önskat att hon skulle utföra.

Under 1930 och 31 arbetade hon med att föra upp målningarna på dukar passande de de givna fälten och 1931 kunde hon till slut foga in sitt verk i det snidade ramverket. Detta är förklaringen till att konstnärinnan kunde vara med om 100-årsjubileet utan att vara långt över 100 år!

Sedan 1987 vilar Carin Rundberg född Adelswärd på Gärdserums vackra kyrkogård. Det är få människor förunnat att lämna efter sig ett avtryck som varar mer än två generationer, Carin har lämnat ett avtryck som är bestående så länge som altartavlan finns.

Den 17 december 2009 var jag inbjuden att berätta om altartavlan i Åtvidaberg, detta var lucköppning 17.

Berättelsen inramades av musik spelad på Orgeln av Ingemar Ericsson den forne kantorn i Åtvidaberg. Han spelade först Maria variationer i folkviseton och avslutade med ett Maria stycke av Bozzi. Bozzi var jämnårig med altartavlan.

Ute rådde full snöstorm, många människor var insnöade och kunde inte ta sig ut. Trots detta kom det cirka 60 personer till kyrkan och intresset var stort, frågorna efteråt många. Jag hoppas att detta ska väcka ett intresse i bygden för tavlan.

Texten läggs in på Brukskulturens hemsida för alla att läsa.

Gunilla Lindell

Gunilla Lindell, Carins äldsta dotter, föreläser i Stora kyrkan den 17 dec 2009. Foto Kjell Samuelsson